

Te simpele conclusies over complexe kalversterfte

Ineens was het onderwerp weer nieuws, terwijl het geen nieuws was. Terugdringen van kalversterfte staat al tien jaar hoog op de agenda bij belangenbehartigers van de melkveehouderij en zuivelsector. ‘Het is niet eerlijk om op basis van enkele cijfers een simpel oordeel te vellen’, vindt Dirk Bruins van LTO. ‘Kalversterfte is complex.’

TEKST WICHERT KOOPMAN

Vorige week maakte het ministerie van LNV dan toch alle informatie over kalversterfte openbaar die RVO beschikbaar had gesteld aan RTL. De cijfers waar de omroep in de ongenueanceerde berichtgeving mee schermde, kloppen. Maar de journalisten hebben er wel een eigen draai aan gegeven.

De statistieken van RVO zijn gebaseerd op alle meldingen van geboorte en sterfte in het I&R-systeem. Het betreft hier alle runderen in Nederland, dus van zowel melkvee- als vleesveebedrijven. RVO maakt onderscheid tussen kalveren die dood zijn geboren (of gestorven binnen 24 uur) en kalveren die sterven tot twee weken na de geboorte. In de eerste categorie zitten ook de verwerpers die in I&R staan geregistreerd.

Zes jaar constant

In figuur 1 zijn de sterftepercentages over de afgelopen zes jaar op een rij gezet. Deze zijn berekend door het aantal gestorven kalveren te delen door het totaal aantal geboortemeldingen. Uit de cijfers blijkt dat vorig jaar 9,0 procent van de kalveren dood is geboren en dat 3,6 procent stierf binnen 14 dagen. De figuur laat ook zien dat het percentage doodgeboren en jong gestorven kalveren de afgelopen zes jaar ongeveer constant is.

RVO heeft – op verzoek van RTL – ook gekeken naar het percentage kalversterfte op bedrijfsniveau voor rundveebedrijven met meer dan 20 geboortemeldingen. Dit betrof in 2018 in totaal 16.793 bedrijven en dit zullen voor het overgrote deel melkveebedrijven zijn. Op 33 procent van deze bedrijven lag het percentage doodgeboren en binnen 14 dagen gestorven kalveren boven de 13 procent. Op 1265 bedrijven (8 procent) ging vorig jaar meer dan 20 procent van de kalveren binnen twee weken dood. Hier zullen overigens ook bedrijven tussen zitten die (tijdelijk) te maken hebben met veel verwerpers, bijvoorbeeld als gevolg van een ziekte-uitbraak.

Makkelijk oordeel

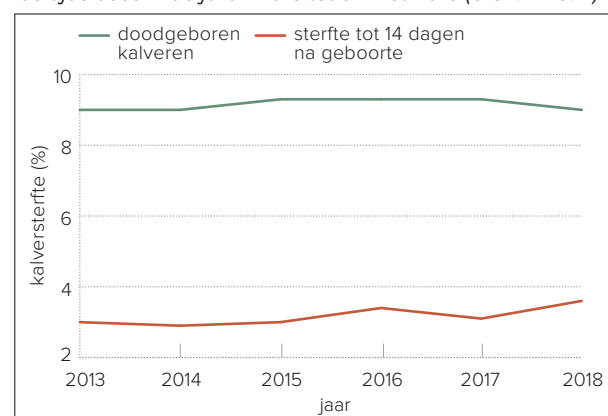
‘Wat me in de berichtgeving steekt, is het gemak waarmee over veehouders wordt geoordeeld. Ik ken geen

collega die het onberoerd laat als er kalveren doodgaan’, lucht Dirk Bruins, bestuurslid van de vakgroep melkveehouderij van LTO Nederland, zijn hart. ‘Men veronderstelt dat kalversterfte eenvoudig te voorkomen is. Maar dat is het in de praktijk helaas niet. Het is supercomplex en je hebt echt niet alles zelf in de hand. Als je een periode pech hebt en er meerdere kalveren dood worden geboren, zit je zomaar boven de twintig procent. Je mag aan de cijfers van RVO dan ook beslist niet de conclusie verbinden dat er 1200 bedrijven zijn waar de kalveren slecht worden verzorgd’, vindt hij.

Verbetering eind 2018

De Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) volgt via een landelijke monitoring nauwlettend de diergezondheid in de melkveehouderij. Hierin wordt op basis van gegevens van Rendac en I&R ook kalversterfte meegenomen. GD berekent de cijfers per kwartaal en maakt hierbij een opsplitsing tussen niet-geoormerkte dieren (verworpen vruchten, doodgeboren kalveren en kalveren die voor het oormerken gestorven zijn) en geoormerkte kalveren tot en met een leeftijd van 14 dagen. ‘Wij analyseren dus niet exact hetzelfde als RVO, maar het beeld dat uit de

Figuur 1 – Percentage kalversterfte in verschillende leeftijdsfases in de jaren 2013 tot en met 2018 (bron: RVO.nl)

cijfers naar voren komt, stemt wel met elkaar overeen', vertelt professor Gerdien van Schaik, hoofd epidemiologie van GD. 'Eind 2018 zien we overigens een lichte verbetering in de gemiddelde kalversterftecijfers. Het lijkt erop dat de inspanningen vruchten beginnen af te werpen', voegt ze hier aan toe.

Uit de cijfers van GD blijkt dat kalversterfte een seizoenspatroon volgt. In de winter is de sterfte het hoogst, in het voorjaar het laagst. 'Daarbij kunnen allerlei factoren een rol spelen, maar uit recent onderzoek is gebleken dat extreme kou en extreme warmte gepaard gaan met meer kalversterfte', geeft Van Schaik aan. 'Een zeer beperkt deel van de gestorven kalveren wordt voor sectie bij GD aangeboden en het is dus lastig om op grond van deze cijfers een representatief beeld te schetsen', benadrukt de epidemioloog. Maar ze geeft wel aan dat diarree in combinatie met uitdroging de meest gevonden doodsoorzaak is bij de ter sectie aangeboden jonge kalveren, gevolgd door luchtweginfecties.

In beeld bij belangenbehartigers

Terugdringen van kalversterfte staat al bijna tien jaar hoog op de agenda bij belangenbehartigers in de zuivelketen. Ook de vleeskalversector is hier nauw bij betrokken. Zo is op 1 januari 2018 het Kalf Volg Systeem ingevoerd. Binnen het Kalf Volg Systeem (KVS) worden alle kalveren geregistreerd die vanuit de melkveehouderij naar de vleeskalverhouderij gaan. Alleen kalverhandelaars met een erkenning kunnen kalveren in het KVS registreren. Bij het ophalen van de kalveren moeten zij controleren of de registratie klopt, of de dieren aan de leeftijdseis van 14 dagen voldoen en of ze gezond zijn. De zuivelsector werkt sinds vorig jaar met de KalfOK-score, die veehouders ieder kwartaal inzicht biedt in de kwaliteit van de jongveeopfok. De KalfOK-scores worden door GD berekend op basis van gegevens uit het I&R-systeem, Rendac, MediRund en bedrijfsgezondheidsstatussen. De meeste zuivelondernemingen hebben deelname aan de KalfOK-score opgenomen in hun kwaliteitsprogramma. Eind vorig jaar had ruim twee derde

van de melkveehouders hun afnemer gemachtigd om de KalfOK-score te laten berekenen.

KalfOK als kapstok

LTO-bestuurder Bruins vindt de invoering van het Kalf Volg Systeem en de ontwikkeling van de KalfOK-score een goede zaak. 'Met het Kalf Volg Systeem neemt de kalverhandelaar de verantwoordelijkheid voor een kalf over van de veehouder op het moment dat hij het dier ophaalt', legt hij uit. 'Daardoor zal hij kritischer kijken naar de gezondheid. Omdat collega's hier ook mee te maken hebben, hoeft de handelaar niet bang te zijn voor concurrentie. Dat dwingt ook veehouders om goed hun best te doen om gezonde dieren af te leveren.'

De KalfOK-score geeft objectief inzicht in de kwaliteit van de kalveropfok op een bedrijf. 'Sommige veehouders ervaren de score als een beoordeling, maar zo mag je er niet naar kijken. Het systeem is bedoeld als hulpmiddel voor het management', geeft Bruins aan. 'Met de KalfOK-score krijgen veehouders in beeld hoe ze het doen ten opzichte van collega's en hebben ze een kapstok om het gesprek met hun dierenarts of een andere adviseur aan te gaan', legt hij uit. 'Daarnaast komen ook de bedrijven in beeld waar het structureel niet goed gaat. Deze veehouders zullen door hun zuivelafnemer worden aangespoord om een verbeterplan op te stellen.'

Minder antibiotica, zelfde sterfte

In de cijfers van RVO is het nog niet terug te zien, maar Bruins is ervan overtuigd dat de zorg voor jonge kalveren de laatste jaren is verbeterd. 'Vergeet niet dat het gebruik van antibiotica sterk is verminderd. Desondanks is het percentage kalversterfte niet gestegen. Dat is een prestatie op zich', vindt de LTO -bestuurder, die in de mediastorm geen aanleiding ziet voor nieuw beleid. 'Iedereen is zich bewust van het belang van verlaging van de sterftecijfers. En we werken hier met z'n allen keihard aan', benadrukt hij. 'Het kan niet anders dan dat alle inspanningen de komende jaren gaan leiden tot minder kalversterfte.' |

▲
De zorg voor jonge kalveren staat in de sector hoog op de agenda